

Lög

um breytingu á lögum um fjármál stjórnmalasamtaka og frambjóðenda og um upplýsingaskyldu þeirra, nr. 162/2006 (gagnsæi, skráning og vinnsla persónuupplýsinga).

1. gr.

1. gr. laganna orðast svo:

Markmið laga þessara er að auka traust á stjórnmalastarfsemi, tryggja starfsskilyrði og sjálfstæði stjórnmalasamtaka og efla lýðræði og gagnsæi stjórnmalá. Markmið laganna er jafnframt að kveða á um almenn framlög til frambjóðenda í kjöri til embættis forseta Íslands, til Alþingis og til sveitarstjórna og opinber og almenn fjárframlög til stjórnmalasamtaka og stjórnmalastarfsemi og draga úr hættu á hagsmunaárekstrum og tryggja gagnsæi í fjármálum þeirra.

2. gr.

Við 2. gr. laganna bætist nýr töluliður er verður 2. tölul., svohljóðandi: *Flokkseiningar*: Einingar eða félög sem starfa undir merkjum og með leyfi stjórnmalasamtaka, svo sem sér-sambönd, svæðisfélög og kjördæmisráð.

3. gr.

Á eftir I. kafla laganna koma fjórir nýir kaflar, I. kafli A, **Félagsaðild og vinnsla persónuupplýsinga**, með þremur nýjum greinum, 2. gr. a – 2. gr. c, ásamt fyrirsögnum, I. kafli B, **Gagnsæi í stjórnmalabaráttu**, með einni nýrri grein, 2. gr. d, ásamt fyrirsögn, I. kafli C, **Skráning stjórnmalasamtaka**, með sex nýjum greinum, 2. gr. e – 2. gr. j, ásamt fyrirsögnum, og I. kafli D, **Framboð stjórnmalasamtaka**, með einni nýrri grein, 2. gr. k, ásamt fyrirsögn, svohljóðandi:

a. (2. gr. a.)

Félagar og félagatal.

Þeir sem sannanlega sækja um aðild að stjórnmalasamtökum teljast félagar í þeim þegar umsókn þeirra hefur verið samþykkt. Stjórnmalasamtök skulu varðveita sönnunargögn um aðildarumsókn þar til aðild fellur niður. Aðild að stjórnmalasamtökum fellur niður við úr-sögn, brottvísun eða andlát.

Stjórnmalasamtökum er heimilt að halda félagatal með persónuupplýsingum um féлага sína í þeim tilgangi að leggja á félagsgjöld, staðfesta kjörgengi innan samtakanna, upplýsa um atriði í starfi þeirra og uppfæra skráningu féлага. Samtökin eru ábyrgðaraðili vinnslu per-

sónuupplýsinga sem skráðar eru í félagatal og er heimilt að vinna með þær innan samtakanna í framangreindum tilgangi.

Í félagatal er heimilt að skrá nöfn, kennitölur, aldur og kyn félaga, dagsetningar upphafs og loka aðildar þeirra að samtökunum, greiðsluupplýsingar og tengiliðaupplýsingar sem þeir hafa veitt samtökunum. Heimilt er að uppfæra þær með upplýsingum úr skráum sem eru aðgengilegar opinberlega. Þá er heimilt að vinna í félagatali með upplýsingar um greiðslu félagsgjalda, störf félaga á vegum samtakanna, aðild þeirra að flokkseiningum og opinberar upplýsingar um önnur félagsstörf þeirra.

Falli aðild að stjórnálagasamtökum niður skal innan tveggja ára eyða öllum upplýsingum um viðkomandi féлага úr félagatali.

b. (2. gr. b.)

Vinnsla persónuupplýsinga um almenning.

Um aðgang stjórnálagasamtaka að kjörskrá fer eftir lögum um kosningar til Alþingis, lögum um kosningar til sveitarstjórna og lögum um framboð og kjör forseta Íslands, eftir því sem við á. Að öðru leyti er stjórnálagasamtökum heimilt að beina efni og auglýsingum í tengslum við stjórnálagabaráttu til almennings að gættum eftirtöldum skilyrðum:

1. Skilyrðum laga um skráningu einstaklinga um notkun úrtaks úr þjóðskrá til markaðssetningar.
2. Skilyrðum laga um fjarskipti um óumbeðin fjarskipti með notkun sjálfvirkra uppkallskerfa, símbréfa eða tölvupósts, þ.m.t. hvers konar rafrænna skilaboða.
3. Skilyrðum laga um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga. Þá er stjórnálagasamtökum að auki óheimilt að nýta persónusnið til að beina að einstaklingum efni og auglýsingum í tengslum við stjórnálagabaráttu sem fela í sér hvatningu um að nýta ekki kosningarréttinn. Skal þess að öðru leyti gætt að nýting persónusniðs samrýmist lýðræðislegum gildum.

c. (2. gr. c.)

Eftirlit.

Persónuvernd annast eftirlit með framkvæmd ákvæða þessa kafla um vinnslu persónuupplýsinga.

d. (2. gr. d.)

Bann við nafnlausum áróðri.

Stjórnálagasamtökum, kjörnum fulltrúum þeirra og frambjóðendum, sem og frambjóðendum í persónukjöri, er óheimilt að fjármagna, birta eða taka þátt í birtingu efnis eða auglýsinga í tengslum við stjórnálagabaráttu nema fram komi við birtingu að efnið sé birt að tilstuðlan eða með þátttöku þeirra.

Frá þeim degi er kjördagur hefur formlega verið auglýstur vegna kosninga til Alþingis, til sveitarstjórna eða til embættis forseta Íslands, svo og vegna boðaðrar þjóðaratkvæðagreiðslu, skulu auglýsingar og annað kostað efni, sem ætlað er að hafa áhrif á úrslit kosninga, vera merkt auglýsanda eða ábyrgðarmanni.

e. (2. gr. e.)

Skráning stjórnálagasamtaka.

Ríkisskattstjóri skráir stjórnálagasamtök samkvæmt lögum þessum og starfrækir stjórnálagasamtakaskrá í því skyni.

Stjórnmalasamtakaskrá skal birt almenningi á vef Stjórnarráðs Íslands ásamt upplýsingum sem fylgja umsókn um skráningu skv. 1. mgr. 2. gr. g. Við birtingu á vef er heimilt að undan-skilja birtingu kennitalna, sbr. 4. tölul. 1. mgr. 2. gr. g.

f. (2. gr. f.)

Skilyrði skráningar.

Skilyrði fyrir skráningu í stjórnmalasamtakaskrá er að tilgangur samtaka sé að bjóða fram í kosningum til Alþingis eða sveitarstjórnar, samþykktir samtaka séu í samræmi við 2. gr. h og að önnur tilskilin gögn fylgi umsókn, sbr. 2. gr. g.

g. (2. gr. g.)

Umsókn um skráningu.

Samtök sem óska skráningar í stjórnmalasamtakaskrá skulu senda ríkisskattstjóra umsókn um skráningu. Með umsókn skulu fylgja upplýsingar um:

1. Heiti samtaka og heimilisfang.
2. Samþykktir samtaka.
3. Yfirlit yfir flokkseiningar og hlutverk þeirra.
4. Nöfn og kennitölur stjórnarmanna, framkvæmdastjóra og annarra sem geta skuldbundið samtökin, auk takmarkana á þeim rétti ef einhverjar eru.

Meiri hluti stjórnar skal undirrita umsókn og lýsa því yfir að þær upplýsingar sem fram koma í umsókninni séu réttar og þeir sem þar eru tilgreindir hafi rétt til að skuldbinda samtökin að lögum.

h. (2. gr. h.)

Samþykktir.

Í samþykktum skráðra stjórnmalasamtaka, sbr. 2. tölul. 1. mgr. 2. gr. g, skal m.a. kveðið á um eftirtalin atriði:

1. Heiti samtakanna, heimilisfang og aðalstarfsstöð.
2. Tilgang.
3. Skipulag samtakanna.
4. Hlutverk stjórnar, fjölda stjórnarmanna, skipan þeirra og starfstíma.
5. Hverjir rita firma samtakanna.
6. Reglur um inngöngu í samtökin og úrsögn úr samtökunum.
7. Kjörtímabil endurskoðenda og endurskoðunarfyrtækja, sbr. 2. mgr. 8. gr.
8. Hvernig skal staðið að breytingum á samþykktum.
9. Reglur um slit samtakanna.
10. Hvernig fara á með eignir samtakanna séu þau lögð niður eða þeim slitið.

i. (2. gr. i.)

Tilkynning um breytingu og afskráningu.

Breytingu á samþykktum skráðra stjórnmalasamtaka ber að tilkynna til stjórnmalasamtakaskrár innan þriggja mánaða frá breytingunni. Sama gildir ef breyting verður á hlutverki, fjölda og heiti flokkseininga.

Breytt samþykkt í heild sinni skal fylgja tilkynningu um breytingu á henni. Sömu reglur gilda um meðferð tilkynningar um breytingu og um tilkynningu þegar stjórnmalasamtök voru upphaflega skráð.

Þegar stjórnmálasamtökum er slitið eða þau óska ekki lengur eftir því að vera skráð í stjórnmálasamtakaskrá skulu þau senda stjórnmálasamtakaskrá tilkynningu þess efnis. Falla þá niður öll þau réttindi og þær skyldur sem af skráningu leiddi lögum samkvæmt.

j. (2. gr. j.)

Eftirlitsúrræði.

Ef skilyrði skráningar samkvæmt þessum kafla eru ekki lengur fyrir hendi eða stjórn málasamtök vanrækja skyldur sínar samkvæmt lögum þessum skal ríkisskattstjóri veita stjórn málasamtökunum skriflega viðvörðun og setja þeim frest til að bæta úr því sem áfátt er. Skal fresturinn ekki vera skemmri en einn mánuður. Ef ekki er bætt úr því innan frestsins getur ríkisskattstjóri ákveðið að fella skráningu stjórn málasamtaka úr gildi.

Ákvörðun ríkisskattstjóra skv. 1. mgr. er kæránleg til ráðherra. Um meðferð kæru til ráðherra fer að öðru leyti samkvæmt ákvæðum stjórn sýslulaga.

k. (2. gr. k.)

Listabókstafur og heiti stjórn málasamtaka.

Að afloknum kosningum til Alþingis skal ráðuneytið taka saman skrá um listabókstafi og heiti stjórn málasamtaka sem buðu fram lista við kosningarnar. Skal skráin birt í B-deild Stjórnartíðinda eigi síðar en átta vikum eftir hverjar almennar alþingiskosningar.

Hyggist stjórn málasamtök, sem ekki hafa skráðan listabókstaf skv. 1. mgr., bjóða fram lista við alþingiskosningar skulu þau sækja um úthlutun listabókstafs til ráðuneytisins eigi síðar en þremur sólarhringum áður en framboðsfrestur rennur út og óska eftir staðfestingu á heiti samtakanna. Umsókn skal fylgja yfirlýsing a.m.k. 300 kjósenda þar sem hver og einn mælir með heiti samtakanna og úthlutun listabókstafs. Yfirlýsingin skal dagsett og skal greina nafn meðmælenda, kennitölu og heimili. Ráðuneytið skal þegar tilkynna stjórn málasamtökum, sem eru á skrá skv. 1. mgr., um beiðnina.

Yfirlýsingum kjósenda skv. 2. mgr. skal safna rafrænt eða á pappír. Ráðherra skal í reglugerð m.a. mæla fyrir um form og viðmót við söfnun yfirlýsinga, tegund rafrænnar auðkenningar meðmælenda, meðferð persónuupplýsinga og varðveislu og eyðingu upplýsinga. Þjóðskrá Íslands er heimilt að kanna hvort meðmælandi sé kosningarbær og samkeyra í því skyni meðmælendayfirlýsinguna við þjóðskrá að fullnægðum skilyrðum laga um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga.

Ráðuneytið staðfestir heiti nýrra stjórn málasamtaka og ákveður bókstaf þeirra að fengnum óskum og með hliðsjón af listabókstöfum annarra stjórn málasamtaka, sbr. skrá skv. 1. mgr. Heiti nýrra stjórn málasamtaka skal ekki vera þannig að ætla megi að villst verði á því og heiti samtakanna sem þegar eru á skrá um listabókstafi skv. 1. mgr. Telji ráðuneytið að svo sé skal það tilkynnt samtökunum og þeim gefinn hæfilegur frestur til að bæta úr. Sama á við óski samtök sem þegar eru á skrá um listabókstafi að breyta heiti sínu. Þegar ákvörðun ráðuneytisins um heiti og listabókstaf liggur fyrir skal ný listabókstafurinn og heiti stjórn málasamtaka fært í skrá ráðuneytisins skv. 1. mgr. og uppfærð skrá birt í B-deild Stjórnartíðinda. Tilkynna skal landskjörstjórn og yfirkjörstjórn um skráð heiti stjórn málasamtaka og nýja listabókstafi.

4. gr.

4. mgr. 3. gr. laganna fellur brott.

5. gr.

Lokamálsliður 1. mgr. 5. gr. laganna fellur brott.

6. gr.

Á eftir 5. gr. laganna kemur ný grein, 5. gr. a, ásamt fyrirsögn, svohljóðandi:

Skilyrði úthlutunar.

Skilyrði úthlutunar á fé úr ríkissjóði og frá sveitarstjórnnum er að viðkomandi stjórn mála-samtök séu skráð skv. I. kafla C, hafi áður uppfyllt upplýsingaskyldu sína við ríkisendurskoð-anda skv. 8. og 9. gr. og að ríkisendurskoðandi hafi birt ársreikning þeirra.

7. gr.

12. gr. laganna fellur brott.

8. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 13. gr. laganna:

a. Í stað tilvísunarinnar „12. gr.“ í 3. mgr. kemur: 1. mgr. 2. gr. d.

b. Á eftir 3. mgr. kemur ný málsgrein, svohljóðandi:

Hver sem af ásetningi kostar nafnlausan áróður frá þeim degi er kjördagur hefur formlega verið auglýstur vegna kosninga til Alþingis, til sveitarstjórna eða til embættis forseta Íslands, svo og vegna boðaðrar þjóðaratkvæðagreiðslu, sbr. 2. mgr. 2. gr. d, skal sæta sektum.

c. Í stað tilvísunarinnar „1.–3. mgr.“ í 4. mgr. kemur: 1.–4. mgr.

d. 5. mgr. orðast svo:

Refsa skal fyrir brot á 1.–3. mgr. séu þau framin af ásetningi eða gáleysi.

9. gr.

Fyrirsögn VI. kafla laganna verður: **Viðurlög og gildistaka.**

10. gr.

Ákvæði til bráðabirgða I í lögnum orðast svo:

Þrátt fyrir ákvæði 2. gr. a skulu þeir félagar í stjórn mála-samtökum sem fengu aðild að þeim fyrir gildistöku ákvæðisins halda félagsaðild sinni og vera skráðir í félagatal þar til aðild fellur niður við úrsögn, brottvísun eða andlát.

11. gr.

Ákvæði til bráðabirgða II í lögnum orðast svo:

Hyggist stjórn mála-samtök, sem ekki hafa skráðan listabókstaf samkvæmt skrá ráðuneytisins um listabókstafi sem birt var með auglýsingu í Stjórnartíðindum 21. febrúar 2018 og viðauka við hana, bjóða fram lista við alþingiskosningar 2021 skulu þau sækja um úthlutun listabókstafs og staðfestingu á heiti samtakanna hjá ráðuneytinu í samræmi við 2. gr. k.

Þegar ákvörðun ráðuneytisins um heiti og listabókstaf liggur fyrir skal nýi listabókstafurinn og heiti stjórn mála-samtaka fært í skrá ráðuneytisins um listabókstafi sem birt var í Stjórnartíðindum 21. febrúar 2018, ásamt viðaukum og skráin svo uppfærð birt aftur án tafar.

12. gr.

Við lögina bætist nýtt ákvæði til bráðabirgða, svohljóðandi:

Flokkum eða samtökum sem falla undir gildissvið laga þessara og skráð eru í fyrirtækja-skrá við gildistöku þeirra er heimilt að breyta skráningu sinni í stjórn mála-samtök. Jafnframt skal skrá þau í stjórn mála-samtakaskrá og skila inn þeim gögnum sem mælt er fyrir um í 2. gr. g.

13. gr.

Heiti laganna verður: **Lög um starfsemi stjórnmalasamtaka.**

14. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi. Þó skulu e–k-liður 3. gr. ekki öðlast gildi fyrr en 1. janúar 2022.

15. gr.

Við gildistöku laga þessara verða eftirfarandi breytingar á öðrum lögum:

1. *Lög um kosningar til Alþingis, nr. 24/2000:*
 - a. Á eftir 29. gr. laganna kemur ný grein, 29. gr. a, svohljóðandi:

Þau stjórnmalasamtök sem bjóða fram lista við kosningar til Alþingis geta fengið aðgang að kjörskrá hjá Þjóðskrá Íslands. Aðgangur skal veittur án endurgjalds, svo og önnur gögn sem kunna að verða tilgreind í reglugerð. Heimilt er að nýta aðganginn í þágu eftirlits með framkvæmd kosninga, til að sannreyna hverjir séu kjósendur og koma upplýsingum á framfæri við þá í aðdraganda kosninga. Óheimilt er að birta kjörskrána eða einhverjar upplýsingar úr henni opinberlega eða miðla henni. Við vinnslu persónuupplýsinga samkvæmt ákvæðinu skulu stjórnmalasamtök uppfylla skilyrði laga um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga.

Að fengnum tillögum landskjörstjórnar skal ráðherra í reglugerð kveða nánar á um heimildir stjórnmalasamtaka og frambjóðenda til nýtingar kjörskrárgagna skv. 1. mgr., meðferð þeirra á kjörskrá og lokun aðgangs að henni.
 - b. VIII. kafli laganna, **Listabókstafir stjórnmalasamtaka**, fellur brott.
 - c. Í stað tilvísunarinnar „38. gr.“ í 1. mgr. 43. gr. laganna kemur: 2. gr. k laga um starfsemi stjórnmalasamtaka, nr. 162/2006.
2. *Lög um kosningar til sveitarstjórna, nr. 5/1998:* Á eftir 12. gr. laganna kemur ný grein, 12. gr. a, svohljóðandi:

Um aðgang stjórnmalasamtaka sem bjóða fram lista í kosningum að kjörskrá fer samkvæmt lögum um kosningar til Alþingis.
3. *Lög um framboð og kjör forseta Íslands, nr. 36/1945:* Við 1. mgr. 1. gr. laganna bætist nýr málslíður, svohljóðandi: Um aðgang frambjóðenda í forsetakjöri að kjörskrá fer samkvæmt sömu reglum og gilda um aðgang stjórnmalasamtaka að kjörskrá samkvæmt lögum um kosningar til Alþingis.

Samþykkt á Alþingi 13. júní 2021.